

Observațiile BNS la proiectul de lege privind unele măsuri fiscal bugetare

A. Modificarea Codului Fiscal si a Legii 95/2006 - NU SE ACȚIONEAZĂ ASUPRA INEFICIENȚEI DELOC, CI SE TAXEAZĂ ȘI MAI MULT, CONTRIBUABILII CORECȚI.

I. Ne așteptam la o abordare care să fie echitabil așezată din punct de vedere al asumării susținerii. Chiar dacă înțelegem nevoia de a reduce deficitul ne așteptam ca sarcina să fie asumata echitabil.

De 30 ani în România politica fiscală s-a făcut bazându-se pe principiul de unde putem lua repede, ușor și mult. Așa s-a preferat și acum. Excepțiile vor beneficia în continuare de pozițiile lor privilegiate și drepturile lor vor fi în continuare neatinse, pe principiul că sunt puțini. La fel cum luăm impozite de la cei cu venituri mici și mijlocii pentru că restul sunt puțini. Asta nu e o abordare sănătoasă.

II. În fapt susținerea deficitului se propune a se realiza prin 4 tipuri de măsuri semnificative:

- Creșterea TVA,
- Introducerea CASS pentru pensiile de peste 3000 lei.
- Reducerea unor drepturi pentru personalul din sectorul bugetar,
- Înghețarea cheltuielilor de personal și a tuturor prestațiilor acordate din buget pentru anul 2026.

III. Se prefera în continuare să nu se realizeze o reformă fiscală reală, s-a preferat calea ușoară pentru Guvern, Măsurile propuse sunt ne-echitabile. Majorarea TVA de la 5 și 9% la 11%, respectiv cota standard de TVA de la 19 la 21%, îi afectează pe toți, dar în cea mai mare măsură pe cei cu veniturile cele mai mici. La fel în privința accizelor (în special la carburanți).

- a. **TVA** nu e printre cele mai mici din Europa – cota efectivă de TVA din România (12,4%) plasează România pe locul 8 din 27, înaintea majorărilor de TVA propuse cu 1 august. Sub 21% (cotă standard) au Germania, Franța, Austria, Bulgaria, etc.

- b. **Majorarea cu 6-2-2 puncte procentuale, va plasa România, cel mai probabil, în primele 4 țări cu cel mai mare TVA (rată efectivă de TVA) – după Croația, Danemarca, posibile peste Ungaria, cu un TVA efectiv mai mare în România decât în Polonia**
- c. Sunt și alte țări **care au spre 21%** dar:
 - i. Spania (21), are și cote reduse inferioare celor propuse în RO (10%, 4%)
 - ii. Slovenia (22%), dar cote reduse inferioare de 9,5% și 4%
 - iii. Polonia (23%), dar cote reduse de 8% și 5%
 - iv. Olanda (21%), dar cotă reduse de 9%
 - v. Lituania (21%), dar cotă redusă de 9% pentru utilitățile locuințelor
 - vi. Austria (20%), cote reduse de 13% și 10%

Așadar, majorarea TVA cu 2% puncte procentuale apare ca excesivă, fără să se fi maximizat măsurile de colectare a veniturilor.

Problema la TVA este EVAZIUNEA, asupra căreia nu se acționează

- IV. „Lărgirea bazei de impozitare”** – în fapt se supraimpozitează contributivitatea la asigurările de sănătate. Se dorește lărgirea bazei de „taxare” pentru CASS, de la 6 milioane, spre 8 milioane.
- **1,8 milioane de pensii intră DE ACUM sub sfera impozitării prin CASS.** „Pensii speciale” sunt mult mai puține – „pensii de serviciu”, aproximativ 12.000 (magistrați, etc) plus aproximativ 170.000, foști angajați MAPN, MAI, etc.
 - **Nu se reformează nimic în privința pensiilor de serviciu în special, se protejează în continuare acestea.**
 - **Cu inflație de 10% anul acesta, și posibil spre 6-8% anul viitor, pensii înghețate, plus CASS suplimentar – posibil să se anuleze TOATĂ majorarea pensiilor din 2024, cei mai afectați fiind cei cu pensiile mici (marea majoritate).**

Așadar, aplicarea CASS procentual pentru pensiile de peste 3.000 de lei (pentru ceea ce depășește 3.000 de lei), nu este o formă de asigurare de sănătate, ci o formă de supra-impozitare.

Lărgirea bazei de impozitare, trebuie să se facă prin identificarea și fiscalizarea muncii informale, și nu prin supra-impozitare.

România are aproape ce mai scăzută rată de ocupare a forței de muncă din UE-27 (după Italia), **nu se acționează pentru fiscalizarea locurilor de muncă informale.**

- V. Nu se acționează în niciun fel pentru scăderea dobânzilor**

- „supra-taxarea” profiturilor băncilor este de fapt o formă de supra-impozitare a utilizatorilor de servicii bancare, a populației și companiilor.
- Deja dobânzile din piață au crescut de la 5,9% la 7,13%, ei fiind supra-taxați și prin majorarea ratelor de dobândă.

VI. Se profită însă de această situație pentru a introduce corecții într-un sistem de sănătate împovărat de prestații care de fapt ar trebui asumate de stat ca politica publică. Conform legii resursele FNUASS sunt folosite pentru plata serviciilor medicale, medicamentelor, materialelor sanitare și a dispozitivelor medicale, tehnologiilor și dispozitivelor asistive, inclusiv a celor acordate în baza documentelor internaționale cu prevederi în domeniul sănătății la care România este parte, pentru acoperirea cheltuielilor de administrare a sistemului de asigurări de sănătate și pentru constituirea fondului de rezervă.

În acest moment Fondul decontază spitalelor serviciile prestate și, suplimentar, fără nici o prestație aferentă decontază peste 20% din resursele acestuia pentru acoperirea creșterilor salariale din sectorul public de sănătate. În primele 5 luni ale anului 2025 8 mld de lei au fost alocați din FNUASS cu această destinație, deși spitalelor li se decontază servicii prestate. Subvențiile de echilibrare împreună cu deficitul FNUASS reprezintă mai puțin de jumătate din această sumă. FNUASS este în deficit pentru decizii ce ar trebui asumate de bugetul public.

Suntem de acord și am susținut în nenumărate rânduri că nu este normal ca 6 milioane de contribuabili să susțină un sistem de care beneficiază 16 milioane. Însă nu suntem de acord ca șomerii indemnizați și beneficiarii de venit minim garantat să rămână și fără asigurare de sănătate, în condițiile în care indicatorul pe care aceste indemnizații sunt stabilite nu a mai fost actualizat cu inflația de câțiva ani. Este normal ca instituțiile care asigură plata acestor indemnizații să asigure și plata CASS pentru beneficiarii acestor măsuri.

VII. Este nevoie de curățenie și de transparență în sistemul de asigurări de sănătate însă trebuie să ne asigurăm că se face până la capăt. Persoanele aflate cu adevărat în situație de sărăcie trebuie să beneficieze de asistență socială și de asigurare de sănătate implicit, însă este responsabilitatea autorităților, în special locale, să se asigure că beneficiarii au în mod real nevoie de asistență și nu fraudează sistemul pentru a beneficia nejustificat de aceste beneficii.

VIII. Impactul **nu este suficient fundamentat**, cifrele estimate ca venituri suplimentare sunt „după dorință”.

- Cifrele estimate – nu țin cont de recesiunea economică și nici de efectul inflaționist al măsurilor.
- Scăderea investițiilor cu 10 miliarde de lei **nu va conduce doar la scădere de cheltuieli, ci și la minusul de venituri corespondent.**

Așadar, măsurile luate acționează împotriva direcțiilor urmărite:

- Evaziunea fiscală – în loc să fie combătută, este favorizată în continuare, prin supra-impozitarea (directă și indirectă) a contribuabililor corecți.
- Echitatea – se majorează inechitatea – veniturile cele mai mici (pensii, salarii) **deja înghețate**, vor fi diminuate substanțial prin inflație.
- Participarea pe piața muncii – descurajată, atât prin descurajarea calificării suplimentare (limitarea burselor), dar și prin perspectiva unor salarii **mici și reduse pentru următorii ani**.

LA CE PIB?

Trebuie să informeze:

- **estimarea impactului asupra PIB-ului, cât de mare va fi recesiunea**
- **estimarea inflației pentru 2025-2026, în noile condiții**
- **efectul real asupra economiei.**

IX. România are o problemă de deficit nu pentru că cheltuie prea mult, ci pentru că reușește să-și fiscalizeze economia foarte puțin. Bugetul public se bazează în mare măsura pe contribuții de asigurări sociale suportate aproape în totalitate de angajați.

Munca la negru și evaziunea fiscală sunt în continuare utilizate la scară largă și nimeni nu se atinge de aceste zone, în ciuda faptului că s-au cheltuit resurse semnificative pentru digitalizarea ANAF.

În acest moment statistica oficială recunoaște existența a aprox 700 mii de persoane ce prestează muncă nedeclarată, alte aprox 800 mii de persoane lucrează sub diverse tipuri de contracte care le permite un tratament fiscal mai favorabil, fără să plătească contribuții de asigurări sociale. România are cea mai mică rata de ocupare din Uniunea Europeană și în ciuda faptului că mediul privat reclamă deficit de personal creșterea ratei ocupării în ultimii ani a fost aproape nesemnificativă.

X. Numărul de salariați din România ar putea crește cu până la 30%, față de numărul de salariați actual: 5,74 milioane de persoane angajați cu normă întreagă. Astfel, până la 1,7 milioane de populație în vârstă de muncă din România, ce nu se regăsește în munca declarată sau în cele aproximativ 700.000 estimate statistic ca „muncă nedeclarată, prin creșterea bazinului de salariați, ar putea contribui estomparea a ceea ce pare să fie principala cauză a sub-ocupării forței de muncă (cea mai mare din Uniunea Europeană, alături de Italia) și anume componenta excesivă de impozitare a muncii prin prisma contribuțiilor sociale.

Dacă un milion de persoane care ar presta în prezent muncă nedeclarată ar intra în baza de impozitare, la nivelul salariului minim brut pe economie, având în vedere că pentru acest nivel 37,74% din costul salarial se duce la buget (1.560 de lei) iar „banul în mână” al

angajatului este de 2.574 de lei, plusul anual de încasări bugetare reprezentând impozite și contribuții la nivel anual ar fi 18,7 miliarde de lei.

Suma astfel estimată, reprezintă 10% din contribuțiile de asigurări sociale încasate în 2024, ceea ce ar permite, cel puțin teoretic, scăderea cotei contribuțiilor cu 3,5 puncte procentuale, de la 35% la 31,5%, cu efect neutru asupra bugetului, dar cu reducerea excesivității contribuțiilor sociale.

Propuneri:

- 1. Fără majorarea TVA, sau o majorare cu doar 1% procentual.**
- 2. Cota redusă de TVA să se aplice și la facturile de energie electrică și gaze, pentru populație.**
- 3. Trecerea HORECA, a locuințelor și a îngrășămintelor la cota standard de TVA de la 1 ianuarie 2026.**
- 4. Cheltuielile aferente creșterilor salariale operate în sectorul public de sănătate trebuie să fie asumate de bugetul public, în mod transparent.**
- 5. Acoperirea CASS pentru șomeri și beneficiarii de venit minim garantat de către instituțiile ce plătesc aceste drepturi, mai ales că fondul de șomaj înregistrează excedent anual.**
- 6. Introducerea unor controale extinse ținute către zonele de mare evaziune fiscală și muncă la negru.**
- 7. Elaborarea procedurii de sistare a activității angajatorilor ce utilizează muncă la negru, conform Codului Muncii, această sancțiune ne se poate aplica pentru că din 2017 de la introducerea acestei prevederi, până în prezent, Inspekția Muncii nu a elaborat această procedură.**
- 8. Reglementarea clară a conceptului de muncă dependentă și asigurarea unui tratament fiscal identic indiferent de tipul venitului. Este nedrept ca un salariat să plătească impozit și contribuții la întregul salariu, în timp ce în unele sectoare se practică contract de muncă pe salariul minim și restul venitului ca drepturi de autor de exemplu, caz în care contribuții sociale se plătesc doar pentru salariul minim.**
- 9. Reducerea fiscalității pe muncă și reșezarea sarcinii fiscale între angajat și angajator trebuie să fie o prioritate. Constituirea unui grup de lucru pentru a analiza fiscalizarea pieței muncii, precum și efectele produse de unele măsuri adoptate în trecut, ca de exemplu capcana salariilor mici generată de deductibilitatea sumei de 300 de lei pentru cei ce sunt încadrați cu salariul minim.**
- 10. Reglementarea muncii pe platforme și fiscalizarea corectă a acesteia.**
- 11. Revizuirea sistemului de redevențe pentru exploatarea resurselor naturale concesionate, o atenție sporită trebuie acordată celor care concesionează resurse dar din diverse motive întârzie exploatarea lor.**

12. Scăderea veniturilor exagerate, date fără criterii de performanță (la managerii regiilor autonome, Consiliile de Administrație, Curtea Constituțională, pensiile speciale, etc.)
13. Impozitarea multinaționalelor pe profit cu cotele de impozit pe profit similare celor existente în Uniunea Europeană și nu pe cifra de afaceri, interzicerea externalizării profiturilor către firmele mama;
14. Controlul firmelor care nu depun bilanț (din 2 milioane de firme înregistrate la ONRC la MFE sunt depuse bilanțuri numai pentru 1,6 milioane).
15. Redimensionarea indemnizațiilor de zeci de mii de euro de persoana din Consiliile de Administrație (ex. EXIM BANK etc).
16. Extinderea sarcinii de recuperare deficitului bugetar și asupra altor categorii profesionale (parlamentari, deputați, judecători, magistrați, armată, poliție etc).
17. Modificarea legii achizițiilor în sensul în care nu se mai permite subcontractarea unor părți din contracte aferente activității de bază. Se evită astfel situația actuală în care firme mari câștigă licitații de lucrări pe care le subcontractează către entități private ce lucrează la negru.

B. Argumente în favoarea menținerii majorării salariale și a stimulentei pentru personalul implicat în gestionarea fondurilor europene în cadrul MIPE

- I. Prin OUG 119/2024 și OUG 133/ 2021 se stabilește că în bugetul MIPE sunt cuprinse sumele pentru "Stimulente", în programele de AT aprobate de Comisie se utilizează tot terminologia de stimulent, pentru a compensa performanța.
- II. Solicităm modificarea textului art. XIV și XV din proiectul de lege, astfel încât criteriile de acordare a stimulentei să se aprobe prin Ordin de Ministru și nu prin HG, întrucât contravine actelor normative în vigoare mai sus enunțate. Solicităm eliminarea plafonului de 30 % pentru stimulente decontate din bugetul UE prin programele de Asistență Tehnică, cuantumul și acordarea stimulentei să fie la latitudinea ordonatorului principal de credite, în funcție de performanțe și bugetul alocat prin program.
- III. Eliminarea art. XV întrucât prin modificarea art. XVII din legea 153/2017 se reduce procentul majorării salariale de la 50 la 35% afectându-se securitatea financiară a personalului beneficiar al dreptului respectiv și încălcându-se dreptul la muncă echitabilă, fără a se ține cont că personalul este supus unor restricții în ceea ce privește exercitarea dreptului la muncă, conform legii 161/2003.

- IV. De asemenea, aducem în discuție îngrijorările exprimate de COMISIA EUROPEANĂ – DIRECTORATE GENERAL FOR EMPLOYMENT, SOCIAL AFFAIRS AND INCLUSION ȘI DIRECTORATE GENERAL REGIONAL AND URBAN POLICY, prin adresa EMPL.C.5/AC transmisă Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene, asupra potențialelor schimbări generate de impactul acestor măsuri la nivelul structurilor implicate în gestionarea și implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene, respectiv oferirea de asigurări că modificările avute în vedere nu ar trebui să afecteze în mod negativ stabilitatea structurilor anterior menționate și a sistemelor de management și control a acestora.
- V. Comisia Europeană consideră că este imperios necesar a fi asigurate resursele astfel cum acestea au fost agreate prin sistemul de management și control al fiecărui program finanțat din fonduri europene, întrucât orice modificări la nivelul capacității administrative ar impacta eficiența și eficacitatea activității, ulterior fiind necesară o reevaluare a sistemului pentru a se evita un eventual risc în implementarea proiectelor.
- VI. Prin diminuarea considerabilă a veniturilor funcționarilor publici care gestionează fonduri europene, respectiv prin diminuarea sporului de condiții vătămătoare, reducerea majorări salariale de 50% cuprinsă în salariul de bază și a cuantumului stimulentele se încalcă dreptul constituțional la muncă, implicit dreptul la viață și integritate fizică și psihică, precum și principiul legalității, nediscriminării, importanța socială a muncii, stimulării personalului din sectorul bugetar consacrate de art. 6 din Legea nr. 153/2017, cu modificările și completările ulterioare, afectându-se securitatea financiară a acestora cu consecințe negative atât asupra calității vieții cât și a muncii prestate, crescând astfel riscul de migrare a personalului concomitent cu scăderea gradului de absorbție a fondurilor europene.